

УДК 378.046-021.68:005.336.5(477.82)

Г. С. Маслай,

заслужений працівник освіти України, доцент, ректор інституту в 1984–2008 роках

Розвиток творчого потенціалу педагога — основна мета діяльності ВІППО

У спогадах багатолітнього керівника вузу наголошується на командності роботи колективу та всього волинського вчительства, взаємодії на основі професіоналізму, відданості справі, взаємної довіри й поваги.

Ключові слова: будівництво, журнал, методист, нові форми роботи, педагогічний досвід, наука.

Maslai H. S. Teachers' Creative Potential Development is the Main Activity of Volyn In-Service Teacher Training Institute.

The article deals with the memoirs of H. S. Maslai the long-term head of the institute. It is focused on a team work of collective body of the institute and the teachers of Volyn, interaction based on professionalism, commitment, mutual trust and respect.

Key words: construction, magazine, methodologist, new forms of work, pedagogical experience, science.

Інститут, інститут... Далеке літо 1984 року. Я ступила на поріг Волинського інституту удосконалення кваліфікації вчителів як новопризначений директор. Як бути? З чого розпочати? Як знайти себе у колективі? Яка роль і значення нашого інституту в долі вчительства Волині? Яка роль кожного з нас?

Роздуми повертали до років роботи у школі. На шляху вчителя математики, заступника директора, директора середньої школи довелось бачити й аналізувати слабкі та сильні сторони педагогічної діяльності колег, усього колективу. Необхідно було шукати і знаходити, вирішувати, думати, планувати, організовувати і працювати з усією відповідальністю. Тож, відповідь на питання щодо ролі та значення інституту було знайдено: він працюватиме для вчителя, на вчителя, з учителем! Учитель як суб'єкт педагогічного процесу є головною дійовою особою будь-яких перетворень у системі освіти. Практика стверджує, що джерела саморозвитку школи й освіти в цілому – у творчості вчителів, їхній професійній майстерності, інноваційній діяльності. Тому виникає потреба у вчителеві, який характеризується системним сприйняттям педагогічної реальності, володіє сучасними педагогічними технологіями, здатний до співвіднесення власного досвіду з тим, що напрацьовано на рівні світової науки і практики, світової культури. Ось кредо діяльності директора (ректора) нашого інституту, кожного методиста, кожного працівника – як інституту, так і гуртожитку.

Одним з вагомих напрямів у роботі стало створення умов для постійного підвищення професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури освітян, організація розвитку творчого потенціалу кожного педагога на основі впровадження в навчальний процес рекомендацій науковців і досвіду практиків. А звідси –

алгоритм роботи: кадри інституту і матеріально-технічне забезпечення.

Знаменна подія в житті нашого колективу – будівництво 1986 року нового навчально-лабораторного корпусу, який менш як за рік було введено в дію. П'ятиповерховий корпус вдалося обладнати на рівні вимог того часу, створивши чудові умови для вчителів та працівників інституту. Особливо завдячую дуже скромній і милій жінці, яка займала всього лиш посаду завідувача господарством, але була людиною великої відповідальності й мудрості та, поєднуючи функції і виконроба, і економіста, днювала й ночувала на будівництві інституту, – Тамарі Яківні Кулай (Виговській). На перших етапах цей корпус називався з гордістю «Воронцовський палац», «Палац науки і культури», «Храм науки» і т. д. Головне, безумовно, не приміщення, а люди, люди в ньому, хто і як вчив і хто навчався!

Я, ми всі щиро завдячуємо за все досягнуте голові обласної ради В. П. Дмитруку та світлої пам'яті Б. П. Клімчуку – «батькові освіти», педагогу великого серця й людяності.

Велика вдячність мудрим моїм наставникам – світлої пам'яті С. О. Яблончуку, Н. В. Бурчакові, О. С. Козаку, М. Ю. Красовицькому (Київ), М. А. Падалкові – за допомогу, підтримку та житейську науку. Особлива вдячність працівникам обласного управління освіти і науки на чолі з І. В. Дзямуличем – за розуміння, підтримку, мудрість управлінських рішень, виваженість і толерантність у роботі з кадрами, уміння зрозуміти, порадити, розрадити і допомогти. Іван Васильович активно підтримував наші ініціативи і щодо зміни структури інституту, і створення музею освіти, і видання журналу «Педагогічний пошук» тощо.

На семінарі завідувачів відділів освіти області

Післядипломна освіта покликана йти попереду в обґрунтуванні й виборі шляхів оновлення знань і педагогічного мислення, у прискоренні й нарощуванні духовного потенціалу вчителів, у збагаченні їх досвідом і технологією сучасного виховання й навчання. Саме це має бути основним завданням методистів.

Отже, у центрі нашої діяльності ми поставили особистість учителя з його неповторним світом, з його компетентністю, прагненнями, бажаннями, подекуди з невдачами, недоліками та, на жаль, і певними проблемами у виробничому й особистому житті. Як вчитель повинен бачити очі кожної дитини, відчувати стан її душі, так і методист нашого вузу має відчувати стан душі, проблеми та невдачі кожного педагога. І з великою повагою, щирим серцем зрозуміти, порадити і допомогти.

Важливим було те, що уже працювали в інституті мудрі, талановиті методисти В. І. Демкович, Н. П. Дроботова, О. П. Тирак, Г. Я. Малицька, Г. Г. Джигалюк, Н. Г. Жилінська, М. У. Гуменюк (приємно, що й досі працює завідувачем відділу). Це справжні учителі вчителів, методисти від Бога, компетентні професіонали, віддані улюбленій справі, якій

повністю присвятили себе. Це фахівці вищого ґатунку, які любили і знали свої предмети, поважали і глибоко любили колегу – вчителя, допомагали кожному.

Я щиро вдячна цим методистам та заступнику директора Т. М. Наглюк. Ці мудрі наставники шукали і знаходили форми педагогічної діяльності, тісно співпрацювали

Семінар завідувачів РМК (14 листопада 1995 р., смт Колки)

з відповідними кафедрами Луцького педагогічного інституту імені Лесі Українки. Знайшли схвалення й підтримку проведення ними спільних засідань предметних кабінетів і відповідних кафедр педінституту у школах міст та районів. Їм притаманний пошук талановитих учителів, вивчення педагогічної майстерності та елементів передового досвіду.

У першу чергу слід було налагодити системну співпрацю із районними відділами освіти. Завідувачі відділів, відомі в області та за її межами, завжди йшли нам назустріч. Це В. І. Войтович (Рожищенський район), Т. В. Серeda (Горохівський район), М. Х. Махомед (м. Луцьк), С. І. Лойко (Іваничівський район), В. І. Стрільчук

(Любомльський район), О. В. Моренко (м. Нововолинськ), Т. В. Швидун (м. Володимир-Волинський), Ю. В. Таранчук (Ківерцівський район), М. М. Тарасенко (Луцький район), М. Я. Скоп'юк (Локачинський район), М. М. Шукалович (Любешівський район), М. В. Панасюк (Турійський район), В. І. Тишков (Камінь-Каширський район), світлої пам'яті М. Я. Лейкін (м. Нововолинськ), П. А. Домальчук (Ратнівський район), О. П. Галка (Іваничівський район), О. М. Чубоха та О. Ф. Деркач (Маневичький район), О. І. Синюк (Ковельський район). Вони розуміли і підтримували методичну службу в районах. Для користі справи відділ освіти і методичний кабінет став єдиним цілісним механізмом, авторитетним у розвитку системи освіти, навчання та виховання підростаючого покоління. А це, у свою чергу, потребувало й нашої уваги до роботи РМК, підтримки, а й інколи і захисту певного методиста (доводилось і такі питання вирішувати).

В області впроваджувались цікаві форми роботи методичних служб міст та районів, засяяли справжні зірки, талановиті методисти: Н. Г. Мокійчук (Луцьк),

З ювілеєм!

Л. П. Подшивалкіна (Камінь-Каширський район), В. М. Журавлюк (Локачинський район), С. С. Пилип'юк (Горохівський район), Л. А. Страхорчук (Володимир-Волинський район), М. С. Маймура (Іваничівський район), М. М. Томашевська (м. Новолиньск), Г. С. Кулачек і Г. К. Артисюк (Ківерцівський район), Г. В. Дорошук (Старовижівський район), В. В. Гупало (Ратнівський район), В. В. Сендецька (Рожищенський район), М. В. Видерко (Любешівський район), М. Я. Шумська (Турійський район), С. Г. Курамшина (Любомльський район), Н. П. Кондратюк (Каліс) (Маневицький район), З. Я. Євтушик (м. Ковель).

З великою радістю і гордістю, вдячністю за спільну творчу працю, взаєморозуміння, повагу і толерантність, натхнення та наполегливість згадую цих прекрасних людей, яких подарувала мені доля, які сприяли розвитку освіти Волині, вдосконалюючи навчально-виховний процес, упроваджуючи нові технології та елементи педагогічного досвіду.

Змінювались назви інституту, його структура. Так, на базі предметних кабінетів створено відділи. Важливим, відповідальним етапом стала поява лабораторій та кафедр. Це, найперше, лабораторія інформатики (В. О. Ящук, Л. М. Демкова, М. М. Посельський), яку формували при великому сприянні обласного відділу народної освіти та особисто Ю. К. Горобця. Наступні кроки – соціологічна лабораторія (Г. Д. Романчук, В. Є. П'ятін, Н. В. Ясінська), лабораторія «Сільська школа» (Н. М. Ткачук, Н. А. Поліщук, В. В. Камінська). Ці підрозділи розвиваються, удосконалюються, мають не тільки іншу назву, а новий зміст роботи відповідно до вимог сьогодення.

З великою відповідальністю ми поставились до створення кафедр нашого інституту, пошуку кадрів та й коштів. У першу чергу було створено кафедру педагогіки і психології із центром практичної психології. Першим завідувачем кафедри була кандидат педагогічних наук, доцент Мирослава Іванівна Гей, яка до того ж організувала діяльність центру практичної психології. Велика їй вдячність за становлення та розвиток цього підрозділу, залучення молодих працівників вузу до наукової роботи, які згодом стали кандидатами наук, носіями науки в інституті. Варто згадати світлої пам'яті Олену Антонівну Чернявську, яка першою із працівників

Семінар завідувачів РМК (сmt Стара Вижівка)

Семінар завідувачів РМК (травень 2001 р., м. Камінь-Каширський)

нашого вишу захистила дисертацію й отримала вчене звання кандидата психологічних наук, доцента, і Ольгу Миколаївну Цимбалюк, яка стояла біля витоків центру практичної психології та його розвитку до всеукраїнського визнання.

Саме на кафедрі педагогіки і психології вирости науковці інституту, серед яких В. В. Вітюк, кандидат педагогічних наук, доцент, нині проректор інституту з наукової роботи, В. С. Вознюк, кандидат політичних наук, нині доцент кафедри менеджменту освіти, В. Я. Загрева, кандидат педагогічних наук, нині начальник управління освіти і науки облдержадміністрації, та А. М. Луцюк, кандидат педагогічних наук, доцент, нині завідувач кафедри педагогіки і психології.

Наступний крок у розвитку науки в інституті – створення кафедри теорії та методик викладання шкільних предметів. Її завідувач Г. В. Бондаренко налагодив співпрацю з науковцями педінституту. На кафедрі працювали доктор філософських наук, член-кореспондент АПН України Р. А. Арцишевський, кандидат фізико-математичних наук, доцент В. Я. Ілляшенко, кандидат фізико-математичних наук, доцент Г. П. Кобель, старший викладач В. В. Сомов. З великою гордістю констатую, що була запрошена і працювала за сумісництвом на цій кафедрі Надія Степанівна Пушкар, заслужений вчитель України, яка однією з перших в Україні була відзначена високим званням «Народний вчитель України». Відбулось мудре поєднання науки і методики викладання.

На прохання освітан міст і районів працівники кафедри виїздили у навчальні заклади області, проводячи майстер-класи, педагогічні читання, науково-практичні конференції, семінари-практикуми тощо. Перші річні пролонговані курси для колективу новоствореної Ківерцівської районної гімназії вела старший викладач кафедри А. В. Дьоміна.

Г. В. Бондаренко впродовж десяти років очолював кафедру і передав роботу Н. В. Ясінській, кандидату педагогічних наук, доцентів, та її колегам-однодумцям. Сьогодні кафедра – це сплав науки, методики, передової практики.

Особливим етапом життя інституту був період створення кафедри управлінської діяльності (перший завідувач – Людмила Олександрівна Щоголева). Сьогодні можна констатувати, що кафедра відбулась і заявила про себе цікавими знахідками, новими підходами до навчання управлінських кадрів в області й поза її межами.

Ми завжди виходили з того, що розвиток творчої активності педагогічних кадрів – процес керований. Тому цілеспрямовано брали на себе функції координатора роботи всіх методичних підрозділів області – від шкільного методкабінету з удосконалення майстерності вчителя і вище по вертикалі. Склалась певна структура цієї діяльності, яка включає на шкільному і районному рівнях анкетування, аналіз діагностичних карт, різноманітні форми методичної роботи – об'єднання, консультації, відкриті уроки, самостійну працю над собою, творчі звіти, школи передового досвіду тощо; на обласному – соціологічні та психологічні дослідження, консультування, авторські і проблемні курси, творчі групи і лабораторії, асоціації творчих учителів, школу молодого педагога, виставки педагогічних ідей і дидактичних матеріалів тощо.

При кафедрах та відділах ВІППО працювали творчі групи, методичні студії, постійно діючі семінари. З'явилися обласна асоціація педагогів «Творчість» (очолював Д. О. Гнатюк, заслужений працівник освіти України, директор НВК № 26 м. Луцька), школи молодого директора та заступника директора.

Наш інститут не став би таким, як він був і є нині, якби не було творчих учителів, які були і є у нас

позаштатними методистами, лекторами, керівниками авторських шкіл для освітан. Це – Н. С. Пушкар, заслужені вчителі України О. Г. Ковальчук, В. М. Садівська, О. Б. Рудницька, Г. В. Ягенська, І. Н. Харкевич, Л. Й. Макарук, В. М. Наріжний, О. В. Березан та багато інших талановитих і високопрофесійних педагогів.

З турботою про престиж професії вчителя разом з обласним комітетом профспілки (М. А. Франчук, В. Г. Грановський) започатковано в інституті зустрічі педагогічних династій.

Значну увагу ми приділяли закладам нового типу, забезпечуючи науково-методичний супровід становлення та розвитку гімназій, ліцеїв, НВК тощо. За рахунок тісної співпраці набули вагомого розвитку нові навчальні заклади, творчий потенціал цих колективів і майстрів педагогічної праці. Кращі з кращих директорів цих закладів – О. О. Ковальчук, В. Д. Котеленець, О. А. Мишковець, М. І. Тарасюк, М. С. Шевчик, Б. О. Свереда, М. М. Кардаш, Г. В. Куницька, незабутні Й. В. Гошовський та В. Й. Гутчинський, з якими в інституту завжди була тісна співпраця, які дарували слухачами курсів свої педагогічні знахідки та проводили різноманітні методичні заходи для освітан області.

Ми розуміли, що, працюючи із дорослими, розробляючи нові технології, зобов'язані вивчати зв'язок між спрямованістю особистості та можливостями її навчання й виховання, між способом життя людини та її трудовою й громадською активністю, між фізичним станом, здоров'ям людини та її здібностями тощо.

Відшуковуючи нові можливості формування сучасного стилю педагогічного мислення, ми стимулювали пізнавальні інтереси і творчі потенції педагогів, відпрацьовували шляхи якісних змін змісту, форм і методів післядипломної педагогічної освіти в індивідуальному вимірі навчального процесу.

Педагогічна творчість базується на загальній культурі людини. Навіть якщо у вчителя є здібності до творчої діяльності, але недостатній рівень загальної культури, то його знахідки не дають навчального чи виховного ефекту. Тому ми завжди намагалися залучити вчителя, який перебуває на курсах підвищення кваліфікації, до культурного життя: екскурсії в музеї, картинну галерею, відвідування спектаклів; запрошували артистів і до себе в інститут.

Завдячуючи Г. Д. Романчук, Г. В. Бондаренку та з допомогою працівників Волинського краєзнавчого музею, в 2003 році ми відкрили музей історії освіти Волині, який отримав звання зразкового. Науковий, краєзнавчий потенціал музею широко використовувався у роботі зі слухачами курсів, студентами та учнями.

А яким було щастя, радість від появи нашого журналу «Педагогічний пошук»! Думали, шукали, експериментували, проектували і знайшли – і зміст, і назву. Бо ж зрозуміло: хто шукає, той знаходить, хто творить, той і матиме своє творіння, прекрасне

3 ювілеєм!

педагогічне видання, яке слугує учителям, авторитетне не тільки в області, а й в Україні. Біля витоків журналу стояли редактор журналіст Л. П. Вегера, працівники редакційно-видавничого відділу. За підтримку, поради, допомогу у створенні журналу я дякую Г. Д. Романчук, В. М. Дмитруку, Р. А. Арцишевському, В. Я. Ілляшенко, Г. В. Бондаренкові, Л. О. Щоголевій, Є. А. Дурманенко, Н. П. Дроботовій. Усім учителям, авторам, авторитетним ученим України...

Через «Педагогічний пошук» інформували освітянську громадськість з науково-методичних проблем. Більш ефективною стала пропаганда передового досвіду та перспективних педагогічних технологій. Співпраця інституту із учительськими колективами сприяла тому, що 17 шкіл області ввійшли в 100 кращих шкіл України, з них чотири сільські.

Наслідком спільної роботи інституту і районних (міських) методичних кабінетів стало створення в педагогічному колективі єдиних ціннісних орієнтацій, того світоглядного потенціалу, на основі якого забезпечується формування і розвиток поглядів, переконань кожного вчителя, відповідність його виховних ідеалів соціальному призначенню педагога. Професійно важливі знання, вимоги і вміння учителя перетворюються в особистісно значущі, формуються професійно-особистісні якості вчителя, які виявляються у творчому ставленні до своєї професійної діяльності, прагненні до новаторства на базі сучасних наукових знань та досвіду, гуманістичному характері спілкування, усвідомлення себе як носія національної культури та полікультурності.

Ми гордимось тим, що маємо переможців Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року». На базі їх досвіду та досвіду фіналістів цього конкурсу працювали творчі авторські школи, обласні, всеукраїнські школи передового педагогічного досвіду. Багато років підряд підсумки методичної й дидактичної діяльності педагогічних колективів і окремих вчителів області підводилися в ході щорічних виставок «Творчі сходи педагогів Волині». Під час виставок виокремлювалися кращі посібники і програми з науково-методичного забезпечення регіонального компонента освіти, впровадження інформаційних технологій у навчальний процес, з особистісно зорієнтованих технологій навчання тощо та друкувалися в додатку до журналу «Педагогічний пошук».

У видавництві «Шкільний світ» публікувалися роботи працівників інституту, за нашими рекомендаціями – доробки вчителів області.

Творчі пошуки освітян та можливість застосування теоретичних знань на практиці, як відомо, завжди втілюються в розвитку творчих можливостей учнів. А це у свою чергу дає змогу визначити педагогічну оцінку рівня сформованості творчої особистості кожного учня. Ця робота знаходить відображення і в якості результатів освітнього процесу. Ми мали переможців учнівських предметних олімпіад, турнірів, конкурсів наукових робіт.

Наш інститут, рідний інститут, рідний колектив, який формувався тоді, уже оновлений нині, – це вся освіта й наука нашого краю, нашої Волині, це формування інтелігенції, еліти, майбутнього держави. І тут є маленька крихта моєї душі й серця. Безперечно, варто ще і ще раз підкреслити роль творчого потенціалу вчителів, методистів районів і міст, працівників нашого інституту в створенні та розвитку цього навчального закладу. Сьогодні він служить учительству і педагогіці кажуць – «наш обласний інститут». Це найвища оцінка. Я щиро дякую за відданість учительській професії, за високу професійну компетентність, за високу мудрість, за високоідейне, патріотичне виконання своїх обов'язків, за розуміння і підтримку у виробленні завдань розвитку нашого інституту й освіти в цілому надійним моїм колегам, соратникам – В. М. Дмитруку, Г. Д. Романчук, В. І. Міщук, які були проректорами (заступниками), науковцям Педагогічного інституту (нині Східноєвропейський національний університет). Це була творча цілісна команда і самовіддана праця. Глибока віра і надія, довіра, повага один до одного, взаєморозуміння – запорука нашого успіху.

Пробачте, що через економію журнального поля не змогла назвати поіменно всіх дорогих мені людей, мудрих, незабутніх, але у серці моєму кожен із вас займає і завжди буде займати своє місце. Дякую вам сердечно усім за все, що зроблено вже і що ще буде здійснено!

Члени журі з учасниками суперфіналу заключного етапу Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року – 2001» у номінації «Керівник навчального закладу»